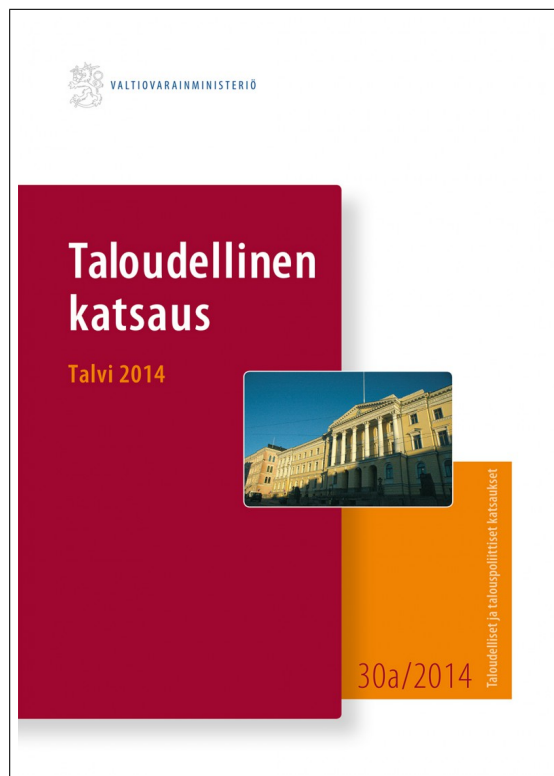

Taloudellinen katsaus

Talvi 2014

Sisällysluettelo

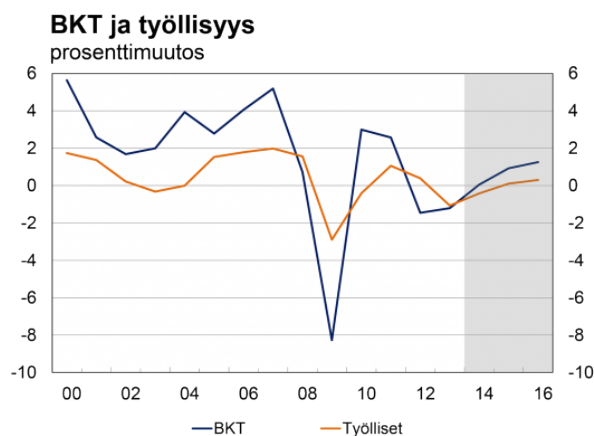
Tiivistelmä	3
Johdanto	5
Kansainvälinen talous	8
Kysyntä ja tarjonta	11
Työllisyys, hinnat ja palkat	17
Julkinen talous	21
Taustakuvat	23
Lisätietoja	24

Tiivistelmä

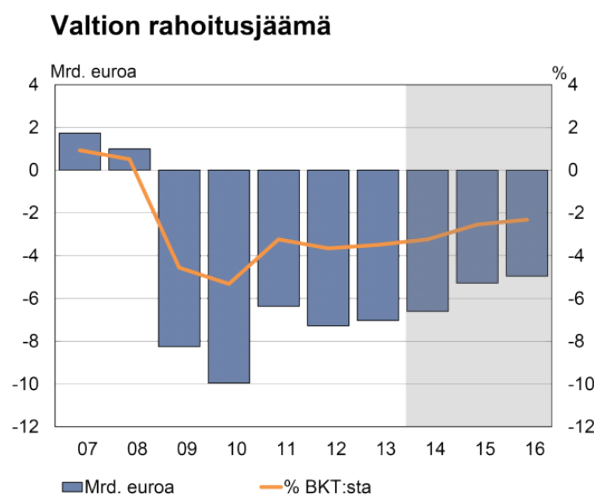
- Ennuste pitää sisällään oletuksen hyvin maltillisesta kasvusta kuluvan vuoden neljännelle neljännekselle ja siten BKT:n vuosikasvuksi vuodelle 2014 ennustetaan 0,1 %. Työmarkkinoiden tilanne heikkenee edelleen ja työttömyysaste nousee 8,6 prosenttiin.
- Vuoden 2015 kasvuksi muodostuu 0,9 % ja kasvu muuttuu laajapohjaisemmaksi. Viennin kasvu jää edelleen maailmankaupan kasvua heikommaksi ja siten markkinaosuuksien menettäminen jatkuu. Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,3 %.
- Työttömyyden rakenne on muuttunut aiempaa vaikeammaksi. Vuoteen 2013 verrattuna pitkäaikais- ja rakennetyöttömien lukumäärä on kasvanut voimakkaasti ja kasvu jatkunee edelleen myös ensi vuonna. Lokakuussa 2014 yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleita pitkäaikaistyöttömiä oli kaikkiaan yli 93 000.
- Julkinen talous on v. 2014 alijäämäinen jo kuudetta vuotta peräkkäin. Alijäämä pienenee v. 2015 sopeutustoimien ja talouden hienoisen elpymisen ansiosta. Alijäämä on kuitenkin edelleen tuntuva ja julkisyhteisöjen velka on ylittämässä 60 prosentin rajan.
- Kotimaiset riskit liittyvät edelleen reaali-talouden kehitykseen. Julkisen talouden tilanteen paranemisen välttämätön ehto on suotuisa reaali-talouden kehitys. Ennustetulla kasvu-uralla tilanne ei tule itsessään paranemaan. Suomen kohdal-

la rakenteellisten uudistusten voimaansäätämällä on kiire, jotta talouspoliittinen uskottavuus säilyy ja kasvupotentiaalia saadaan keskipitkällä aikavälillä nostettua.

- Kansantalouselosaston kaikkien ennustejulkaisujen nimi on tästä lähtien Taloudellinen katsaus. Taloudellinen katsaus julkaistaan edelleen neljä kertaa vuodessa.

Lähde: Tilastokeskus, VM

Lähde: Tilastokeskus, VM

Keskeiset ennusteluvut

	2013* mrd. euroa	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
		määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	201	2,6	-1,5	-1,2	0,1	0,9	1,3
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	78	6,0	1,3	-3,2	0,0	2,6	4,0
Kokonaistarjonta	280	3,5	-0,7	-1,8	0,1	1,4	2,0
Tavaroiden ja palvelujen vienti	76	2,0	1,2	-2,3	1,7	3,3	4,2
kulutus	161	2,0	0,3	0,0	0,1	0,3	0,7
yksityinen	111	2,9	0,1	-0,7	0,0	0,3	0,8
Julkinen	50	-0,1	0,7	1,5	0,3	0,2	0,6
investoinnit	43	4,1	-2,5	-4,8	-4,4	0,9	3,2
yksityiset	34	3,8	-3,3	-6,8	-5,3	1,0	3,9
Julkiset	8	5,4	1,6	4,4	-0,8	0,5	0,4
Kokonaiskysyntä	281	3,4	-0,7	-1,4	-0,3	1,4	2,0
kotimainen kysyntä	204	4,0	-1,4	-1,1	-1,1	0,6	1,2

Muut keskeiset ennusteluvut

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
Palvelut, määrän muutos, %	2,8	0,5	-1,1	0,7	1,3	1,8
Koko teollisuus, määrän muutos, %	-0,6	-8,4	-2,0	-0,9	1,6	2,2
Työn tuottavuus, muutos, %	1,0	-2,1	0,6	0,6	0,8	1,3
Työlliset, muutos, %	1,1	0,4	-1,1	-0,4	0,1	0,3
Työllisyysaste, %	68,6	69,0	68,5	68,4	68,6	68,9
Työttömyysaste, %	7,8	7,7	8,2	8,6	8,8	8,6
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	3,4	2,8	1,5	1,1	0,8	1,7
Ansiotasoindeksi, muutos, %	2,7	3,2	2,1	1,4	1,2	1,5
Vaihtotase, mrd. euroa	-3,5	-3,9	-2,9	-3,2	-2,7	-2,7
Vaihtotase, % BKT:sta	-1,8	-1,9	-1,4	-1,6	-1,3	-1,2
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	1,4	0,6	0,2	0,3	0,1	0,2
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	3,0	1,9	1,9	1,5	0,8	1,2
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	54,4	56,3	57,8	58,5	58,5	58,1
Veroaste, % BKT:sta	42,1	42,9	44,0	44,5	44,7	44,7
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-1,0	-2,1	-2,4	-2,7	-2,6	-2,1
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta	-3,2	-3,7	-3,5	-3,2	-2,5	-2,3
Julkisyhteisöjen bruttovelka, % BKT:sta ¹⁾	48,5	53,0	56,0	58,9	61,1	62,3
Valtionvelka, % BKT:sta	40,5	42,2	44,6	46,6	48,0	48,7

¹⁾ Julkinen velka on tilastouudistuksen vuoksi ennuste myös vuosina 2011, 2012 ja 2013.

Johdanto

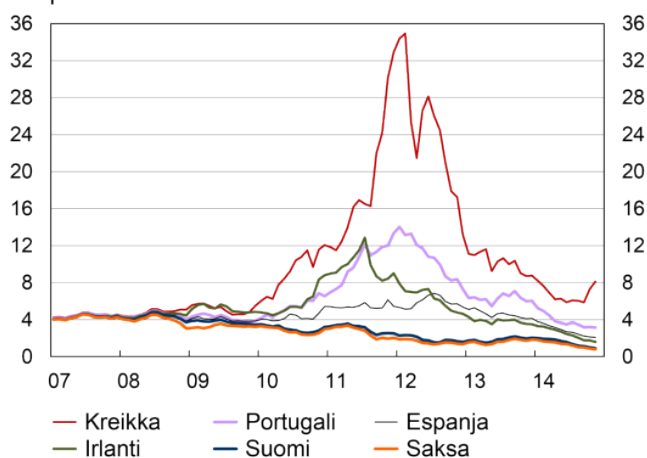
Kansainvälisen talouden kehittyminen on viime aikoina ollut kaksijakoista. Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa kasvunäkymät ovat hyvät ja v. 2015 molempien maiden kasvun ennustetaan olevan noin kolmen prosentin tuntumassa. Vaikka Kiinan kasvu vaimenee ennusteperiodilla, se ylittää vielä v. 2016 lähes seitsemään prosenttiin. Euroalueen tilanteen taas ennustetaan jatkuvan vaisuna. Kuluvana vuonna kasvua kertyy prosentin verran ja ensi vuosi näyttää vain hiukan paremmalta. Saksan kasvunäkymät ovat heikentyneet ja seuraavien kahden vuoden aikana kasvu jää puoleentoista prosenttiin. Ruotsissa kasvu jatkuu euroaluetta nopeampana.

Edelleen jatkuvan epävakaan tilanteen johdosta sekä ruflan ulkoisen arvon alenemisen että energian hinnan laskun johdosta Venäjän talous ei kasva kuluvana vuonna lainkaan ja seuraavien kahden vuoden aikana sen ennustetaan supistuvan. Kehitys heijastuu Venäjän tuonnin alenemisena ja siten Suomen ja Venäjän välisen kaupan ennustetaan vähenevän seuraavien parin vuoden aikana.

Ennusteen taustaoletukset ovat kasvua tukevia. Sekä lyhyissä että pitkissä koroissa oletetaan aiempaan nähden merkittävästi maltillisempaa nousua koko ennustehorisontille vuoteen 2016 asti. Vuonna 2016 kolmen kuukauden euriborin vuosikeskiarvoksi ennustetaan 0,2 % ja kymmenen vuoden korko 1,2 %. Myös euron dollarikurssin ennustetaan heikkenevän ja vuoden 2016 lopulla oltaisiin noin 1,1:n tuntumassa. Raaka-aineiden ml. öljyn hintojen odotetaan edelleen alenevan ja v. 2016 öljyn keskimääräiseksi dollarihinnaksi muodostuu noin 80 dollaria barreilta.

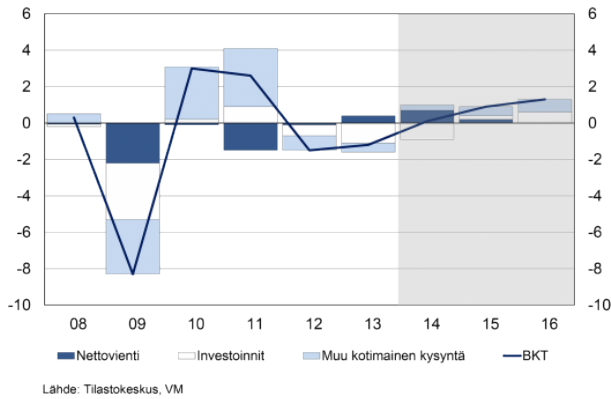
Tilastokeskuksen julkaisemien alustavien kansantalouden neljännesvuositilinpidoon lukujen mukaan Suomen talous kasvoi tämän vuoden kolmannella neljänneksellä 0,2 % edellisestä neljänneksestä. Myös toisen neljänneksen kasvulukua korjattiin ylöspäin. Vaikka BKT ei vuoden viimeisellä neljänneksellä lisääntyisi lainkaan, kokonaistuotannon vuosisumma olisi tänä vuonna silti viime vuotta korkeampi. Ennuste pitää sisällään oletuksen hyvin maltillisesta kasvusta kuluvan vuoden neljännele neljännekselle ja siten BKT:n vuosikasvuksi ennustetaan 0,1 %. Kuluvan vuoden ennusteeseen nettoviennin vaikutus on positiivinen. Yksityinen kulutus ei lisääny tänä vuonna lainkaan ja yksityiset investoinnit laskevat. Työmarkkinoiden tilanne heikkenee edelleen ja työttömyysaste nousee 8,6 prosenttiin.

Pitkät korot euroalueella
prosenttia

Lähde: Reuters

BKT:n kasvu Suomessa ja siihen vaikuttavat tekijät prosenttiyksikköä

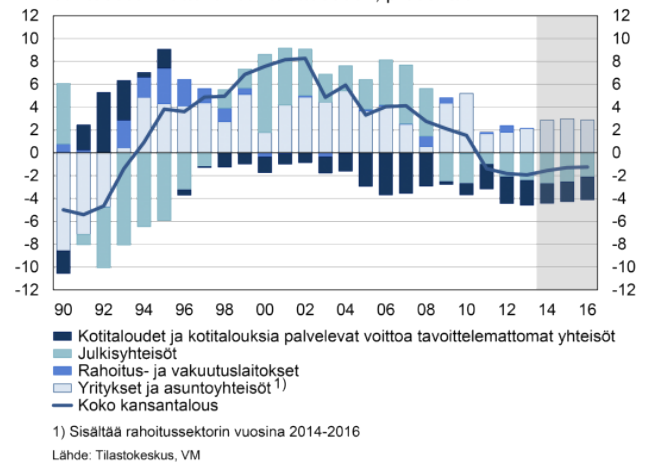

Vuoden 2015 kasvuksi muodostuu 0,9 %, mikä on hieman syyskuussa ennustettua vähemmän. Samalla kasvu muuttuu laajapohjaisemmaksi. Yksityinen kulutus lisääntyy hieman, 0,3 %, huolimatta siitä, että kotitalouksien reaalitytulot eivät juuri lisäänty. Kotitalouksien säästämisaste laskee hieman ennusperiodin loppua kohden ja velkaantumisaste taittuu. Viennin kasvu jää edelleen maailmankaupan kasvua heikommaksi ja siten markkinaosuuksien menettäminen jatkuu. Tuonnin kasvua hidastaa kotimaisen kysynnän vaikeus. Yksityiset investoinnit hieman virkoavat lähinnä kone- ja laiteinvestointien ja t&k-investointien vetämänä.

Työmarkkinoiden tilanne heikkenee ensi vuoden aikana. Työttömyysasteen ennustetaan nousevan 8,8 prosenttiin. Pitkäaikaistyöttömien osuus on nousussa ja siten rakenteellinen työttömyys edelleen kasvaa. Taloudellisen aktiivisuuden viriämisestä huolimatta työvoiman kysynnän ja tarjonnan välillä ilmenevät yhteensopivuusongelmat ylläpitävät pitkäaikaistyöttömyyttä. Työn tuottavuuden kehitys on vaikeaa, sillä nousua kertyy vain 0,8 %. Inflaatio jää 0,8 prosenttiin.

Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,3 %. Kotimaisen kysynnän merkitys muodostuu edellisvuosia suuremmaksi. Yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu vajaan prosentin työllisyystilanteen ja kotitalouksien luottamuksen kohenemisen myötä. Yksityisten investointien ennustetaan virkoavan 4 prosentin kasvuun. Vuonna 2016 myös rakennusinvestoinnit kokonaisuudessaan näyttäisivät lisääntyvän. Nettoviennin vaikutus talouskasvuun on kahta edellisvuotta vähäisempi. Vaihtotase pysyy koko ennustehorisontin alijäämäisenä johtuen sekä palvelutaseen että tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen heikosta kehityksestä. Työllisyysaste paranee hieman edellisvuodesta, mutta jää selvästi alle 70 prosentin.

Nettoluotonanto sektoreittain suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

Julkinen talous pysyy edelleen alijäämäisenä pitkittyneen matalasuhdanteen vuoksi, vaikka sopeutustoimet osaltaan estävät alijäämän syventymistä. Julkisyhteisöjen rahoitusasemaa kuormittaa lisäksi väestön ikääntymisestä aiheutuva menojen kasvu, mikä kohdistuu ennen muuta kuntatalouteen. Talouskas-

vu jatkuu vaimeana myös lähivuosina niin, että kasvu ei yksistään riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa. Julkisyhteisöjen alijäämän arvioidaan pysyvän pienempänä kuin 3 prosentin viitearvo, sen sijaan velkasuhde on ylittämässä 60 prosentin rajan.

Ennusteen riskit painottuvat edelleen negatiiviseen suuntaan. Euroalueen toipuminen on osoittautunut kivuliaaksi ja erot jäsenmaiden välillä ovat suuret. Viimeaikaiset tiedot euroalueen reaalityöelämän kehityksestä eivät ole olleet rohkaisevia ja julkisten talouksien rahoitus-tilanne tulee rajoittamaan kasvua lähitulevaisuudessa. Esimerkiksi Yhdysvaltojen toipumiseen verrattuna matala talouskasvu osoittaa, että euroalueen ongelmat eivät ole yksistään suhdanneluonteisia, vaan rakenteellisten uudistusten tarve on todellinen. Kilpailukykyä parantavia rakenneuudistuksia olisi hyvä toteuttaa varsin nopeasti, sillä niiden vaikutukset reaalityöelämään näkyvät vasta viiveellä. Rahoitusmarkkinoiden tilanne on rauhoittunut, mutta kaikkien riskipesäkkeiden purkaminen tulee vaatimaan aikaa.

Kotimaiset riskit liittyvät edelleen reaalityöelämän kehitykseen. Julkisen talouden tilanteen korjautumisen välttämätön ehto on suotuisa reaalityöelämän kehitys. Ennustetulla kasvurallalla tilanne ei tule itsessään paranemaan. Myös Suomen kohdalla rakenteellisten uudistusten voimaansaattamisella on kiire, jotta talouspoliittinen uskottavuus säilyy ja kasvupotentiaalia saadaan keskipitkällä aikavälillä nostettua. Työmarkkinoiden toiminnan parantaminen pienessä avoimessa taloudessa on ensiarvoisen tärkeää, sillä kansainvälistä kilpailua ei voi välttää. Työvoiman saatavuus ja kaikkiin tuotantopanoksiin liittyvät kustannustekijät nousevat merkittävään rooliin markkinaosuuksista kilpailtaessa.

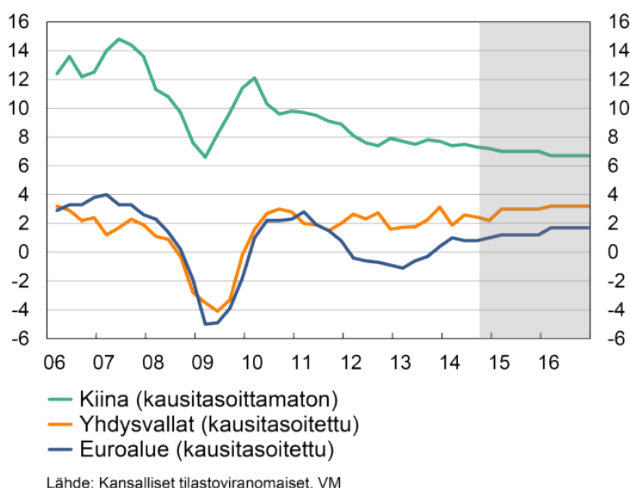
Valtionvarainministeriön kansantalousosasto on muuttanut ennustejulkaisujensa nimeämiskäytäntöä. Aikaisemmin kesällä ja talvella ennuste ilmestyi Suhdannekatsauksen nimellä ja keväällä ja syksyllä Taloudellisen katsauksen nimellä. Tästä lähtien kaikki ennustejulkaisut ovat Taloudellisia katsauksia. Ennusteaikatauluihin tämä muutos ei vaikuta.

Kansainvälinen talous

Geopoliittiset riskit varjostavat elpymistä

Geopoliittiset jännitteet mm. Venäjällä ja Lähi-idässä varjostavat teollisuusmaiden kasvunäkymiä. Toistaiseksi luottamus ei kuitenkaan ole heikentynyt samassa määrin kuin esimerkiksi eräissä aiemmissa poliittisissa ja valuuttakriiseissä. Maailmantalouden kasvun kiihtymisestä vastaavat lähinnä Yhdysvallat ja Iso-Britannia, jotka ovat pääsemässä finanssikriisin pitkistä varjosta. Nopeampaa kasvua näissä maissa tukee yksityisen sektorin taseiden kohentunut tila, erittäin löysä rahapolitiikka sekä aiempaa kevyempi finanssipolitiikan sopeuttaminen. Sen sijaan monissa kehittyvissä talouksissa kasvu on ennustehorisontilla merkittävästi totuttua hitaampaa.

Bruttokansantuote
määrän muutos, prosenttia

Venäjän on vaikea välttää taantumaa tänä ja ensi vuonna, vaikka valtio voikin matalan velkaantuneisuutensa vuoksi elvyttää muun muassa kysyntää tukevalla politiikalla. Öljyn

hinnan nopea lasku ja kasvanut epävarmuus ovat nostaneet korkoja Venäjällä, heikentäneet ruplaa ja kiihdyttäneet inflaatiota. Investointien ja tuonnin määrä tulee laskemaan merkittävästi. Kasvun edellytyksiä ovat jo aiemmin hidastaneet maan talousjärjestelmän ja markkinoiden kankeus sekä innovointien ja kasvua tukevien rakennemuutosten puuttuminen. Kriisin seurauksena Venäjän talous ja politiikka ovat kääntyneet entistä enemmän sisäänpäin, mikä edelleen heikentää maan näkymiä.

Yhdysvaltain elpyminen jatkuu, mutta on maltillista verrattuna aiempiin taantumiin. Työllisyys kohenee hyvää vauhtia ja kysyntää ylläpitää hyvin alhainen korkotasoa, jonka vuoksi kuluttajien velanhoitomenot ovat historiallisen alhaiset. Toisaalta korkeaksi kasvanut pitkäaikaistyöttömyys, alentunut työvoimaan osallistumisaste sekä heikko palkkakehitys osaltaan rajoittavat kysyntää koko ennusteperiodin.

Euroopassa merkittävin valopilkku on Iso-Britannia, jossa vahva kasvu on käynnistynyt julkisen sektorin mittavasta sopeutuksesta huolimatta. Euroalueella kasvun haurauden taustalla on toipuminen velkakriisin vaikutuksista, vaikka heikentävä euro kohentaakin elpymisen edellytyksiä. Kasvua hidastavat useiden jäsenvaltioiden heikko kilpailukyky, joka vaiementaa tarjonnan mahdollisuuksia, sekä yksityisen sektorin taseiden sopeutus, joka rajoittaa yksityisen kulutuksen ja investointien kasvun kiihtymistä. Julkisen velan korkea taso

heikentää pitkään hallitusten mahdollisuuksia reagoida mahdollisiin tuleviin sokkeihin.

Kiinassa aktiviteettia vaimentaa teollisuusmaiden ja monien kehittyvien talouksien heikentynyt kysyntä, jota sen kotimainen kysyntä ei kykene kompensoimaan, sekä nopeasti kasvavat kustannukset. Kasvu pysyttelee kuitenkin 7 prosentin tuntumassa koko ennusteperiodin, jos maan politiikka onnistuu.

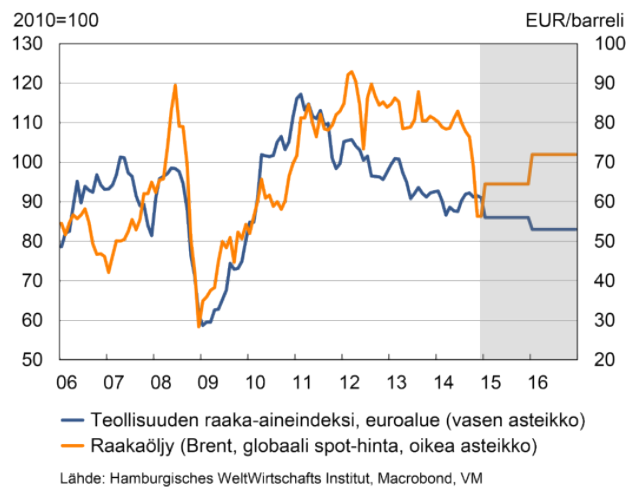
Maailmankauppa pysyy edelleen vaimeana

Globalisaation edetessä 1990- ja 2000-luvulla teollisuusmaiden tuonti kasvoi tyypillisesti noin kaksinkertaista vauhtia suhteessa tuotannon kasvuun. Tämä globalisaation kulta-kauden muistisääntö ei ole finanssikriisin jälkeen enää toiminut. Maailmankauppa on viime vuodet kasvanut kutakuinkin samaa tahdista tuotannon kanssa, osaltaan heikon investointikysynnän vuoksi. Kaupan kasvu kiihtyy vain hitaasti ennustehorisontin loppua kohden investointikysynnän elpymässä. Kansainvälisen talouden elpymisen ei kuitenkaan tuo entisenlaista kysynnän sykystä Suomeen, varsinkin kun olemme menettäneet merkittävästi markkinaosuutta maailmankaupassa.

Inflaatiopaineet ovat maltilliset

Raakaöljyn hinta on laskenut jyrkästi kuluvan vuoden jälkimmäisellä puoliskolla sekä tarjonnan nopean kasvun että kehittyvien talouksien alentuneiden kysyntänäkymien vuoksi. Hinnan odotetaan kohoavan vain maltillisesti ennusteperiodilla. Teollisuuden raaka-aineiden hinnat laskevat ennustejaksolla, kun kehittyvien talouksien kysyntä on aiempaa hitaampaa ja tarjonta laajaa.

Raaka-aineiden hinnat EUR

Rahoitusmarkkinoilla näkyvät inflaatio-odotukset ovat erittäin alhaiset, mikä tarjoaa keskuspankeille mahdollisuuden epätavallisen rahapolitiikan jatkamiseen. Euroalueen kriisimaissa deflaation välttäminen on vaikeaa. Vaikka öljyn hinnan lasku tulee edelleen alentamaan inflaatiota, euron heikkeneminen vähentää deflaation riskiä. Kriisimaissa pankkilainojen korot ovat edelleen merkittävästi korkeammat kuin parhaan luottoluokituksen maissa, mikä hidastaa sekä kulutusta että investointeja. Ennusteperiodilla korot nousevat erittäin hitaasti.

Riskit ovat edelleen alasuuntaiset

Euroalueella vallitsevat edelleen alasuuntaan painottuvat riskit, kun talouksien toipuminen velka- ja finanssikriisistä saattaa olla ennustettuakin hitaampaa. Yksityisen sektorin vähäinen luottojen kysyntä saattaa kääntää kulutuksen tai investoinnit uudelleen laskuun, ja

riskit saattavat jopa johtaa kriisiin uudelleen leimahtamiseen. Ei myöskään ole selvää, miten vakavasti velkaantuneet julkiset taloudet tulevat hoitamaan taseidensa sopeutuksen.

Pitkittyessään Ukrainan kriisi lisää epävarmuutta ja saattaa kasvattaa pääomavirtoja Venäjältä, alentaa investointeja, edelleen heikentää ruplaa ja syventää Venäjän taantumaa. Kiinassa velkaantuminen ja varallisuuden kuten asuntojen ja osakkeiden hintojen nousu on ollut nopeaa. Hidastuvan kasvun

oloissa näistä saattaa aiheutua markkinahäiriöitä

Alhaiset korot teollisuusmaissa sekä lisääntynyt halukkuus riskinottoon ovat ohjanneet sijoitusvirtoja asunto- ja osakemarkkinoille, mikä on voinut johtaa yliarvostukseen hinnoittelussa. Epätavallisen rahapolitiikan loppuminen, korkotasojen alkava nousu sekä Yhdysvaltain dollarin vahvistuminen voivat aiheuttaa vahvoja reaktioita rahoitusmarkkinoilla.

Kysyntä ja tarjonta

Euron devalvoituminen tukee viennin kasvua

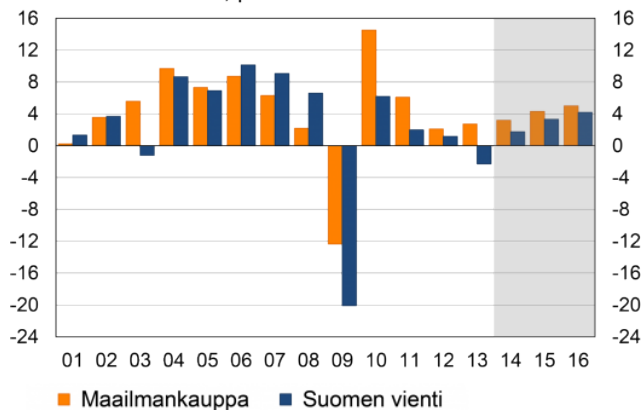
Tilastokeskuksen joulukuussa 2014 julkaiseman neljännesvuositilipidon mukaan vienti supistui -0,1 % vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä edellisestä neljänneksestä. Ennustejaksolla vienti kääntyy kasvuun, vaikkakin hitaammin kuin edellisessä ennusteessa arvioitiin. Euron kurssin heikentymisellä on viennin kasvua tukeva vaikutus, sillä suurempi osuus viennistä suuntautuu euroalueen ulkopuolelle kuin sisäpuolelle. Toisaalta maailmankaupan kasvun hidastuminen edelliseen ennusteeseen verrattuna alentaa viennin kasvuennustetta.

Vuonna 2015 viennin kasvu on 3,3 % ja v. 2016 viennin kasvu kiihtyy 4,2 prosenttiin. Kauppapakotteet heikensivät Suomen vientiä Venäjälle odotetusti noin 20 % elokuussa 2014 vuoden takaisesta. Syyskuussa kauppapakotteiden alaisten tuotteiden vienti oli laskenut edelleen, mutta investointitavaroita oli viety edellistä vuotta enemmän, joten Venäjän vienti oli enää 6 % edellistä vuotta alhaisempi. Kuitenkin ruplan devalvoituminen ja Venäjän taloudellisen aktiviteetin heikkeneminen ennustejaksolla heikentää Suomen viennin kasvua.

Joulukuun neljännesvuositilipidon mukaan tuonti supistui vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä -1,1 % edellisestä neljänneksestä. Investointien ja kulutuksen kääntyminen kasvuun kiihdyttävät tuonnin kasvua ennustejakson loppua kohden, minkä seurauksena nettoviennin bruttokansantuotteen kasvua tukeva vaikutus pienenee ennustejakson aikana.

Maailmankauppa

määrän muutos, prosenttia

Lähde: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Tilastokeskus, VM

Vaihtotase pyrkii tasapainoon

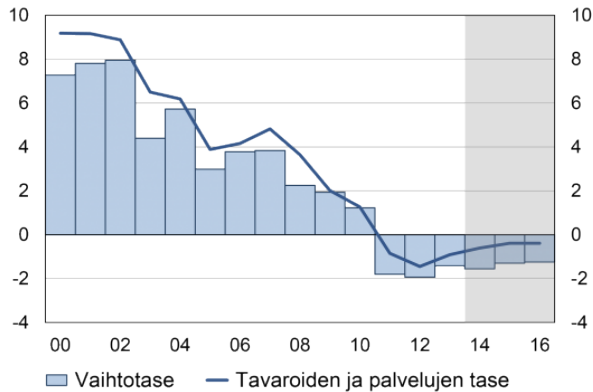
Vaihtotaseen alijäämä on heikentynyt edelleen v. 2014 huolimatta kauppataaseen paranemisesta, sillä palvelusten tase on jatkanut heikkenemistään. Vuoden 2014 kolmannen neljänneksen vaihtotaseen alijäämä oli 3,4 mrd. euroa eli lähes 2 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Ennustejaksolla kauppataaseen alijäämä supistuu noin 1,2 miljardilla eurolla positiivisen nettoviennin vetämänä. Vaihtotase heikkenee hieman tuotannon tekijäkorvausten normalisoituessa v. 2014. Vuonna 2016 vaihtotase on edelleen 2,7 mrd. euroa alijäämäinen eli 1,2 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Tuontihinnat laskevat edelleen, mutta hintojen lasku on jo hidastunut ja niiden ennustetaan kääntyvät nousuun tämän vuoden loppulla euron heikentyessä. Tuontihintojen nou-

sua hidastaa laskeva öljyn hinta. Vientihintojen lasku jatkuu vähän pidempään kuin tuontihintojen ja ne kääntyvät nousuun v. 2015. Vaihtosuhte heikkenee ennustejaksolla.

Vaihtotase

suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

Yksityisen kulutuksen näkymät vaisut

Syksyn aikana kuluttajien odotukset ovat muuttuneet aiempaa varovaisemmiksi. Työllisyyskehityksen heikkenemisen myötä kuluttajien kokema työttömyyden uhka on voimistunut ja myös koko kansantalouden näkymiä koskevat odotukset ovat aiempaa epävarmemmat.

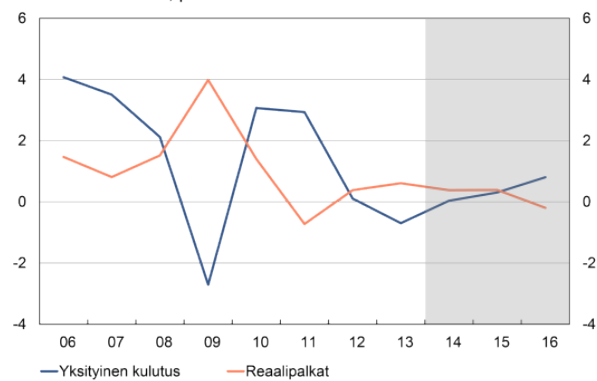
Vähittäiskaupassa odotukset ovat painuneet ennätyskellisen heikoiksi. Tammi-lokakuussa vähittäiskaupan määrä supistui 0,8 % vuodentakaiseen verrattuna. Yksityisen kulutuksen kehitys muodostuu kuitenkin vähittäiskaupan näkymiä myönteisemmäksi mm. palvelujen kysynnän vuoksi. Vähittäiskaupan myyntiin vaikuttaa osaltaan myös Venäjän

taloudellisen tilanteen heikkeneminen, joka on näkynyt Suomeen suuntautuvien matkojen määrän tuntuvana supistumisena. Tammi-syyskuussa venäläisiä turisteja yöpyi Suomessa 17 % viimevuotista vähemmän. Samanlaisesti venäläisten saamat tax-free palautukset vähenivät 30 %.

Kuluttajien luottamuksen horjuminen on vuoden jälkimmäisellä puoliskolla näkynyt uusien autojen kysynnässä. Tammi-marraskuussa kuluttajien rekisteröimien uusien henkilöautojen määrä säilyi vuodentakaisella tasolla alkuvuoden vahvan kysynnän vetämänä. Epävarmuudesta huolimatta kestokulutushyödykkeiden kysyntä kehittyi tänä vuonna muuta kulutusta myönteisemmin. Alhainen korkotasoa vauhdittaa kotitalouksien velkaantumista. Asuntoluottokannan kasvun hienoinen hidastuminen on jatkunut mutta kulutusluottojen kysynnän kasvu on nopeutunut viime vuoteen verrattuna. Tammi-lokakuussa kulutusluotot lisääntyivät 4,6 %. Työllisten määrän aleneminen jatkuu tänä vuonna, joskin viimevuotista hitaammin. Kotitalouksien reaaliset käytettävissä olevat tulot säilyvät ennallaan. Myöskään yksityisen kulutuksen määrä ei muutu viimevuotisesta.

Yksityinen kulutus ja reaalitypalkat

määrän muutos, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

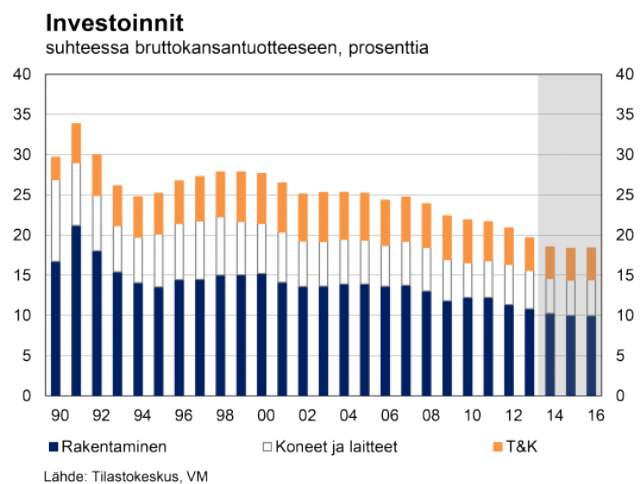
Ensi vuonna kotitalouksien ostovoima lisääntyy vain vähän. Ostovoimaa tukee öljyn hinnan laskun myötä poikkeuksellisen maltillisesti kehittyvät kuluttajahinnat sekä valtion tuloverotuksessa tehdyt perustemuutokset. Valtion tuloveroasteikkoon tehdään ansiotasonousua vastaavat tarkistukset, jotta verotus ei tuloverotuksen progression myötä kiristyisi. Kunnallisveroasteen ja sosiaaliturvamaksujen nousu kuitenkin osaltaan heikentävät kuluttajien ostovoimaa. Alhaisena säilyvä korkotaso tukee kotitalouksien kulutusmahdollisuuksia. Yksityinen kulutus lisääntyy ensi vuonna vain 0,3 %.

Maailmantalouden kasvun elpyminen vilkastuttaa vähitellen kotimaista aktiviteettia viedin välityksellä. Ennustejakson lopulla työllisyys kohenee ja kuluttajien luottamus vahvistuu. Reaalitulojen kasvu jää kuitenkin tuolloin edelleen vähäiseksi. Varovaisuussäästäminen vähenee ja yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu 0,8 prosenttiin v. 2016.

Kotitalouksien luottamuksen heikkenemisen vaikutukset kulutuskäyttäytymiseen ovat tähän mennessä jääneet rajallisiksi. Riskinä onkin kuluttajien kokeman epävarmuuden pitkittyminen, mikä toteutuessaan lisäisi kotitalouksien säästämistä ja heikentäisi samalla kulutuksen näkymiä. Myös kotitalouksien kasvaneet velkataakka muodostaa riskin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana kotitalouksien velat ovat lähes kaksinkertaistuneet, mutta samanaikaisesti korkomenot ovat pysytelleet poikkeuksellisen alhaisella tasolla. Korkotason ennakoitua nopeampi nousu merkitsisi myös kulutuksen kasvun hiipumista.

Vienti vetää investoinnit kasvuun

Kansainvälisen talouskehityksen hidastuttua uudelleen myös investointien viimeisimmät tilastoluvut osoittavat odotettua heikompaa kehitystä, mutta investointien vähenemisen arvioidaan päättyvän vuoden 2015 alussa suotuisan korko-, valuuttakurssi- sekä öljyn hintakehityksen tukemina. Investointien odotetaan kääntyvän silloin lievään kasvuun ja vuositasolla kasvu on lähellä prosenttia. Vuonna 2016 kaikkien investointierien ennustetaan kasvavan. Investointiaste nousee vasta v. 2016, kun investoinnit kasvavat tällöin viedin vetäminä reilut 3 %, selvästi BKT:tä nopeammin.

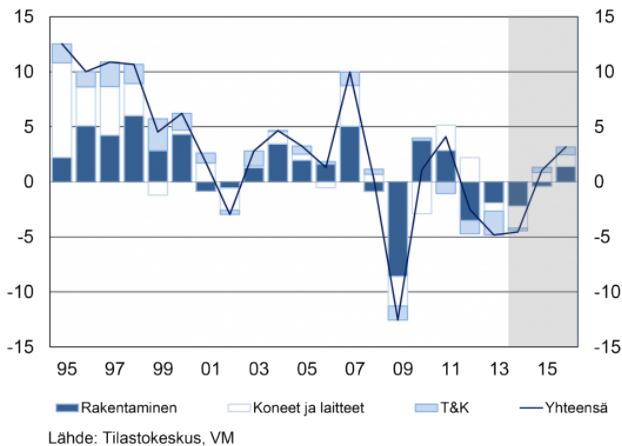

Asuntoinvestoinnit kasvavat jo v. 2015, mutta vain vähän, koska uudistuotanto supistuu myymättömien asuntojen määrän kasvettua jo nyt selvästi aiempaa enemmän ja koska myös korjaamisen kasvuvauhti hidastuu. Matalat korot tukevat asuntokauppaa, mutta toisaalta yleinen epävarmuus ja työttömyyden pelko hidastavat sitä. Muu talonrakentaminen

vähenee selvästi vielä v. 2015, sillä rakennuslupakehitys osoittaa lähes 20 prosentin laskua tammi-elokuulta 2014. Yksittäisiä suuria hankkeita on toki meneillään ja tulossa, mutta ne eivät saa koko erää kasvuun. Kiinteistöjen vajaakäyttöasteet ovat jääneet pääkaupunkiseudulla jo pidemmäksi aikaa noin 12 prosenttiin.

Investoinnit

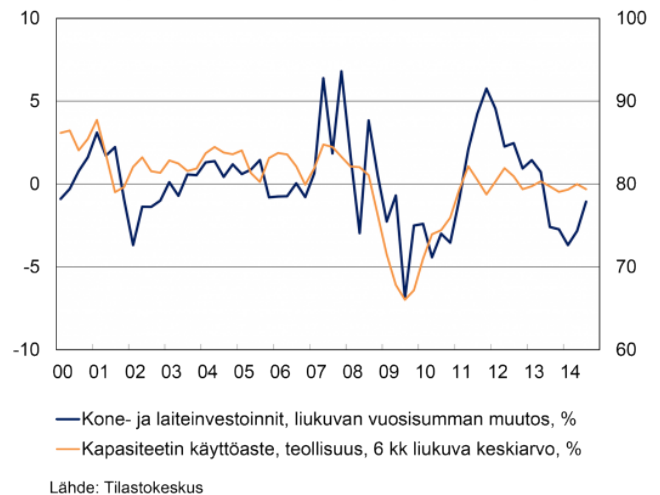
määrän muutos ja kasvuvaiikutukset, prosenttia

Maa- ja vesirakennus- sekä maanparannusinvestoinnit vähenevät edelleen vuosina 2014 ja 2015. Tosin hieman aiempaa ennustetta vähemmän, koska kuntien investoinnit arvioidaan lievästi korkeammiksi kuin edellisessä ennusteessa.

Investoinneista kone- ja laiteinvestoinnit vähenevät v.2014 eniten ja vastaavasti kasvavat voimakkaimmin v. 2015. Myönteistä kehitystä on tullut v. 2014 kuljetusvälineiden ensirekisteröinneistä, jossa kasvuluvut ovat olleet osin kaksinumeroisia, osin jopa kolminumeroisia. Tähän on vaikuttanut vähitellen tapahtuva siirtyminen jättirekkoihin.

Kone- ja laiteinvestoinnit ja kapasiteetin käyttöaste

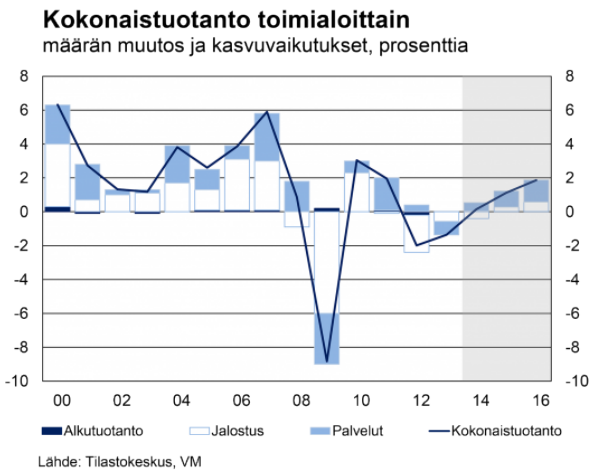

T&k-investoinnit kääntyivät kasvuun 2014 kolmannella neljänneksellä ja niiden arvioidaan jatkavan kasvuaan matalalta tasoltaan myös v. 2015–2016.

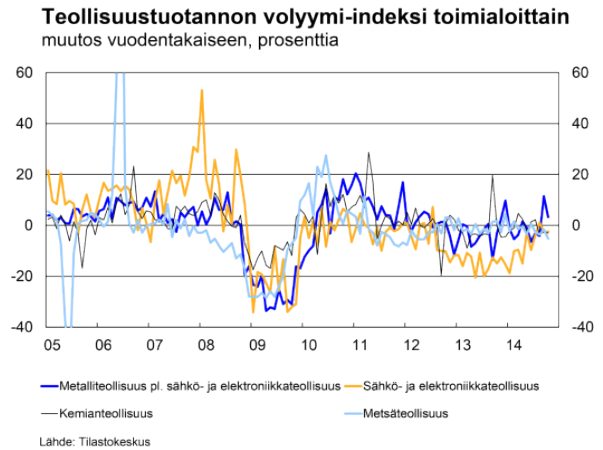
Palvelut ylläpitäneet tuotannon kasvua, jatkossa myös teollisuus elpyy

Teknisesti talouden taantuma on takanapäin. Toimialoitain yhteenlaskettu kansantalouden arvonlisäys kääntyi keväällä hienoiseen kasvuun suhteessa aiempaan vuosineljännekseen ja kasvu jatkui kesällä. Kasvuvauhti on kuitenkin ollut vaisua ja kasvun lähteenä toimivat muutamat palvelualat. Suurimmalla osalla muista toimialoista tuotanto on tammi-syyskuussa ollut edelleen viime vuotta alemmalla tasolla, mutta yksityisten palvelualueiden kasvun ansiosta koko talouden arvonlisäys ei ole supistunut edellisvuodesta. Heikomman tuottavuuden palveluihin painottunut talous-

kasvu on johtanut tuottavuuden heikentymiseen työtuntia kohti.

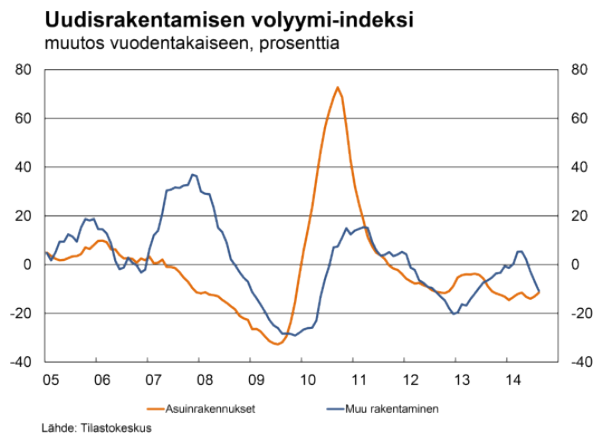
Taluskasvu on kohentumassa epäyhtenäisesti. Vuoden sisällä kasvua on kertynyt lähinnä vain muutamilla yksityisen elinkeino- ja kuluttajapalvelun toimialoilla sekä alkutuotannossa ja kemianteollisuudessa. Näillä aloilla on parhaat suhdannenäkymät metalliteollisuuden ohella myös jatkossa. Rakennustuotanto on vähentynyt jo yhdentoista vuosineljänneksen ajan, eikä käännöstä ole lupakehityksen perusteella luvassa tänäkään vuonna. Koko talouden arvonlisäys on kuitenkin kasvussa ja se saa hitaasti vauhtia maailmantalouden elpymisestä, joten vuoden 2014 keskimääräiseksi tuotannon kasvuksi muodostuu 0,1 %. Ensi vuonna teollisuus hyötyy uusista tilauksista ja kääntyy kasvuun, jolloin koko talouden arvonlisäys kasvaa noin prosentin. Vuonna 2016 myös rakennustuotanto lisääntyy, ja perushintaisen BKT:n kasvu lähentlee kahta prosenttia mikä on 2000-luvun keskimääräistä vauhtia nopeampaa.

Teollisuuden suhdannenäkymät kohenevat vaisusti. Suomelle tärkeiden vientimaiden asteittainen elpyminen lisää ulkomaista kysyntää. Metsäteollisuuden osuuden pienentyttyä ja elektroniikkateollisuuden kapasiteetin vähentyttyä teollisuuden kasvuvauhti jää kuitenkin pitemmän aikavälin lähes neljän prosentin kasvua selvästi vaisummaksi. Suhdantiedustelujen mukaan tuotantoedellytykset eivät teollisuudessa ole merkittävästi kohentuneet, joten kovin huomattavaa kasvusysäystä ei ole luvassa. Teollisuuden uusien tilausten arvo on kuitenkin lisääntynyt kuluvan vuoden tammi-lokakuussa. Tilausten kasvu perustuu osin yksittäisten suurten tilausten saamiseen, joten laaja-alaista teollisuuden tuotannon lisääntymistä tilauskirjat eivät ennako. Euroalueen ulkopuolisilla markkinoilla kasvuedellytyksiä parantaa myös euron heikkeneminen, joka v. 2016 on jo kaksinumeroista nykytasoon verrattuna. Parhaat tuotantonäkymät ovat metalliteollisuudessa, jossa tuotanto on loppukesästä kääntynyt nousuun ja tilauskanta on kasvussa. Myös kemianteollisuuden tuotanto on kääntymässä kasvuun. Toi-

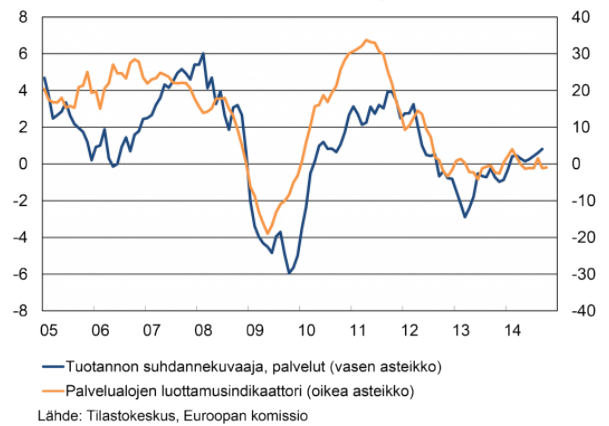
saalta metsäteollisuutta painaa paperin maailmanlaajuinen kysynnän hiipuminen. Teollisuuden arvonlisäys supistuukin tänä vuonna lähes prosentin. Ensi vuonna vientikysynnän pirstyminen kääntää teollisuustuotannon 1½ prosentin kasvuun ja yhdessä valuutan devalvoitumisen kanssa ne siivittävät teollisuustuotannon runsaan kahden prosentin kasvuun.

Rakentamisen tuotanto heikentyy yritysten ja kotitalouksien leikatessa uusinvestointejaan. Kotimarkkinoilla uudistalonrakentaminen kärsii väisusta kysynnästä niin kuluttaja- kuin yritysmarkkinoilla. Niinpä myönnettyjen rakennuslupien määrä on vähentynyt alkuvuonna 9 %. Jyrkimmin ovat supistuneet maatalous- ja julkiset palvelurakennusluvut. Toisaalta asuinrakennuksia suunnitellaan aloitettavan selvästi viimevuotista enemmän, varsinkin pääkaupunkiseudun kerrostalohankkeissa. Rakentamisen arvonlisäys supistuukin tänä vuonna runsaat 3 %. Uudisrakentaminen on jälkisyklisenä toimialana yleensä viimeinen, jonka tuotantoedellytykset muuttuvat, joten ensi vuonnakin rakentamisen tuotanto supistuu vielä noin prosentin. Muun talouden päästyä kasvuun tarvitaan lisää kapasiteettia liike-elämään ja kotitalouksille. Rakentaminen pirstyykin selvästi vasta v. 2016, jolloin tuotannon kasvu ylittää kahteen prosenttiin. Korjausrakentaminen on uudisrakentamista selvästi vilkkaampaa, varsinkin tänä ja ensi vuonna.

Palvelutuotanto

muutos vuodentakaiseen, prosenttia ja saldoluku, 3 kk

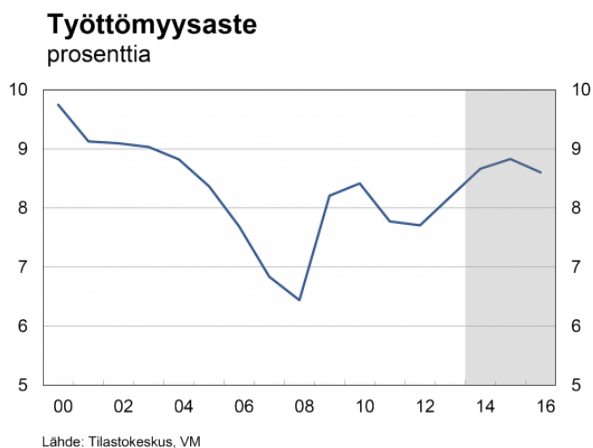
Yksityiset palvelutoiminnot ylläpitävät talouskasvua. Palvelutuotannosta suurin osa, noin 70 %, menee yritysten käyttöön. Tästä kysynnästä noin puolet tulee teollisuusyrityksistä, joten teollisuuden suhdanteet vaikuttavat merkittävästi palvelutuotannon vilkkauteen. Tämä perinteinen järjestys on horjunut tänä vuonna, sillä arvonlisäyksen kehitys on nojannut vahvasti liike-elämää ja kiinteistöalan toimintaa palvelevien toimialojen arvonlisäyksen kasvuun. Erityisen vilkasta tuotannon kasvu on ollut digitalisaation edistämällä tietotekniikan toimialoilla sekä rahoitus- ja vakuutus toiminnassa. Näiden toimialojen tuotantoedellytykset säilyivät myönteisinä. Sen sijaan kotitalouksien ostovoima kehittyi vaimeasti ja se rajoittaa kulutuspalveluiden kysyntää. Lisäksi teollisuuden vaimea kehitys painaa kuljetus- ja varastointipalveluja. Koko vuonna palvelujen arvonlisäys kasvaa vajaan prosentin. Ensi vuonna palvelutuotannon kasvu vahvistuu noin 1½ prosenttiin ja v. 2016 edelleen vajaan kahteen prosenttiin, kun palvelujenkin kasvupohja laajenee.

Työllisyys, hinnat ja palkat

Työllisyyskehitys pysyy vaisuna pitkälle ensi vuoteen

Työllisyyskehitys on jatkunut heikkona vuoden 2014 toisella ja kolmannella neljänneksellä. Työllisten määrä oli kausitasoitettuna pienempi kuin vastaavina ajankohtina edellisvuonna ja lasku oli ennakoidun mukaista. Työllisten määrä ei kuitenkaan enää loppuvuodesta supistunut yhtä voimakkaasti kuin aiemmin. Esimerkiksi syyskuussa 2014 työllisiä oli enemmän kuin vastaavana aikana v. 2013. Tästä huolimatta työllisten määrä jää kuluvana vuonna 0,4 % viime vuotta alemmalle tasolle. Työttömyys on jatkanut kasvuaan jopa vähän ennakoitua voimakkaammin sekä otospohjaisen työvoimatutkimuksen (TK) että työnvälitystilaston (TEM) mukaan. Ennuste työttömyysasteeksi vuodelle 2014 on 8.6 %.

Monien keskeisten vientimaiden, kuten Saksan, talouskasvu hidastuu v. 2015, mikä heijastuu työllisyyskehitykseen myös Suomessa. Myös kansainvälisten kriisien jatkuminen

tai pahentuminen vaikuttaisi kielteisesti yleiseen talouskehitykseen. Vastakkaiseen suuntaan vaikuttaa euron ulkoisen arvon heikkeneminen, mikä osaltaan piristää vientiä euroalueen ulkopuolelle. Työllisyyskehitys pysyy kuitenkin heikkona koko ennustejaksolla. Vuonna 2015 työllisten määrän ennustetaan olevan 0,1 % tämänvuotista suurempi. Sen sijaan työttömyysaste nousee ennusteen mukaan 8,8 prosenttiin v. 2015.

Työllisyystilanteen kohentumisen esteenä ovat heikon suhdannekehityksen lisäksi erilaiset alueelliset ja ammatilliset yhteensopivuusongelmat työttömien työnhakijoiden ja avointen työpaikkojen välillä. Rakennemuutos on vienyt paljon työpaikkoja perinteisiltä teollisuustoimialoilta. Tämä on heikentänyt työllisyystilannetta erityisen paljon alueilla, joissa teollisuus on ollut merkittävä työllistäjä. Korkeasti koulutettujen työttömyysaste on yleensä ollut selvästi matalampi kuin heikosti koulutettujen. Tästä huolimatta myös korkeasti koulutettujen työttömyys on lisääntynyt viime kuukausina.

Työttömyyden rakenne on muuttunut aiempaa vaikeammaksi. Vuoteen 2013 verrattuna pitkäaikais- ja rakennetyöttömien lukumäärä on kasvanut voimakkaasti ja kasvu jatkuu edelleen myös ensi vuonna. Lokakuussa 2014 yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleita pitkäaikaistyöttömiä oli kaikkiaan yli 93 000. Edellisen kerran yhtä paljon pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden 2000 tammikuussa. Avoimille työmarkkinoille työllistyminen on siis muuttunut entistä vaike-

ammaksi suurelle osalle työttömistä. Pitkityessään työttömyys voi jopa johtaa syrjäytymiseen avoimilta työmarkkinoilta. Tämän takia työttömyysjaksot tulisi pyrkiä katkaisemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja työttömien kannustimia aktiiviseen työnhakuun tulisi lisätä. Kun työttömyysjaksojen kestot kasvavat, aktiivisen työvoimapolitiikan merkitys tulee entistä tärkeämmäksi. Pelkää työttömyysjakson katkaisua työvoimapolitiikan toimenpiteillä ei voida kuitenkaan pitää onnistumisena, jos toimenpiteiltä päädytään uudestaan työttömyyteen tai toistuviin palvelujaksoihin.

Vaikka myös nuorisotyöttömyys on kasvussa, ei nuorten työllisyystilanne ole eurooppalaisessa vertailussa vielä erityisen huono. Eurostatin tilastojen mukaan nuorten työttömyysaste oli Suomessa EU:n keskitasoa ja pitkäaikaistyöttömyysaste jopa matalin v. 2013. Nuorten työttömyysjaksot ovat keskimäärin lyhyempiä kuin muilla työttömällä. Toisaalta vaikka nuorissa on suhteellisen vähän pitkäaikaistyttömiä, on huomattava, että kuva osittain muuttuu, kun otetaan huomioon työvoimapolitiikan toimenpiteillä vietetty aika. Lisäksi nuorisotakuun myötä kaikille alle 25-vuotiaille nuorille ja vastavalmistuneille alle 30-vuotiaille nuorille pyritään löytämään aktiivinen vaihtoehto kolmen kuukauden sisällä työttömyyden alkamisesta. Ensimmäisesti tämän vaihtoehdon tulisi olla työllistyminen avoimille työmarkkinoille tai hakeutuminen koulutusjärjestelmän piiriin. Nuoret ovat muuta työvoimaa liikkuvampia sekä ammatillisesti että alueellisesti. Nuoret koulutautuvat ja myös muuttavat muita ikäryhmiä enemmän työn perässä. Sekä työn että koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus (NEET-aste) on Suomessa EU:n keskitason alapuolella. Tästä huolimatta nuorten työllisyystilanteeseen on perusteltua kiinnittää erityistä huomiota, sillä työuran alkuvaiheeseen

ajoittuvilla työttömyyskokemuksilla on tutkimusten mukaan kielteisiä vaikutuksia myöhempään työuraan.

Sekä työllisyysasteella että työvoimaan osallistumisasteella tarkasteltuna huolestuttavaa on se, että erityisesti parhaassa työiässä olevien 25–54-vuotiaiden työllisyys on heikentynyt viime aikoina. Positiivisena voidaan pitää vanhimmissa ikäryhmissä tapahtunutta työllisyys- ja osallistumisasteen nousua, sillä näiden ikäluokkien suhteellinen osuus on jatkossa nousussa. Parhaassa työiässä olevien työllisyysasteen nostamisessa keskeistä on pyrkiä ehkäisemään työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä ja edistää työssä jaksamista. Nuorimpien ikäluokkien kohdalla kyseeseen voisi tulla myös opiskeluaikojen lyhentäminen.

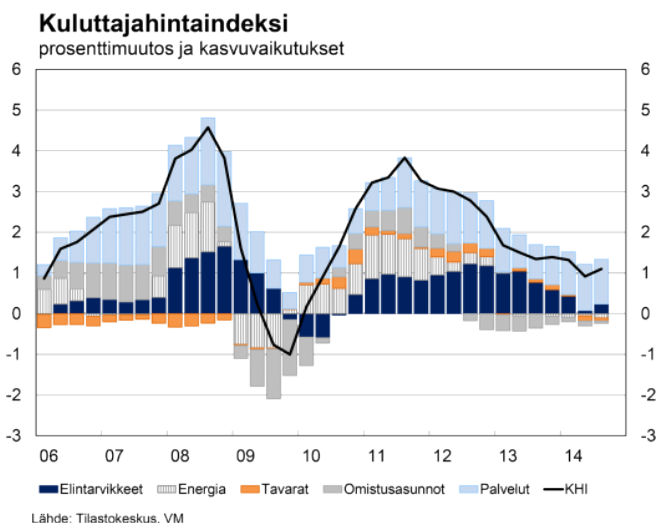
Työvälitystilaston tilastoima rekisteröityneiden työttömien työnhakijoiden lukumäärä ja Tilastokeskuksen otospohjainen työttömyys antavat osin erilaisen kuvan työttömyyden tasosta ja kehityksestä. TEM:n ilmoittama työttömien työnhakijoiden lukumäärä on yleensä jonkin verran suurempi kuin Tilastokeskuksen tilastoima työttömyys. Toisaalta nuorten alle 25-vuotiaiden, jotka hakevat muita useammin työtä ilman että ovat rekisteröityneet työttömiksi, työttömyys arvioidaan työvoimatutkimuksen lukujen perusteella yleensä suuremmaksi. Sen sijaan vanhempien ikäryhmien kohdalla TEM:n rekisteröityneisiin työttömiin perustuva työttömyys on yleensä aina suurempaa. Ero Tilastokeskuksen ja TEM:n ilmoittamien työttömyyslukujen välillä on ollut kasvussa jo usean vuoden ajan. Osaltaan eron kasvua selittää se, että osa työttömistä on luopunut aktiivisesta työhausta heikon suhdannetilanteen takia. Tilastokeskuksen työttömyyskäsite edellyttää aktiivista työnhakua. Ero työttömien lukumäärissä on kasvanut lähinnä yli 25-vuotiaiden ryhmässä. Eroja työttömien lukumäärissä selittävät myös tilastointimenetelmien ja lainsäädännön muutokset.

Inflaatio hidastuu vielä vuonna 2015

Kuluvan vuoden kuluttajahintojen keskimääräiseksi vuosimuutokseksi eli inflaatioksi muodostuu 1,1 % kansallisella indeksillä mitattuna. Inflaatio hidastui vuoden alun noin puolelta prosentista alle prosenttiin kesään mennessä, mutta syksyllä inflaatio on palannut yli prosenttiin. Vaimea talouskehitys on välittynyt hintaindeksiin muun muassa energiahyödykkeiden halpenemisen kautta ja viimeaikainen raakaöljyn hinnan merkittävä lasku näkyy vielä loppuvuoden inflaatiolukemissa. Lisäksi tuore-elintarvikkeiden pitkään jatkunut reipas hintojen nousu kääntyi vuoden alkupuoliskolla selvään laskuun vuodentakaiseen verrattuna. Toisaalta palveluiden hintakehityksessä ei ole ollut vielä havaittavissa hidastumisen merkkejä maltillisesta palkkaratkaisusta huolimatta. Syynä tähän on, että esimerkiksi vuokrat ovat jatkaneet tasaista nousuaan, terveystaloudissa on ollut merkittäviä hinnankorotuksia ja laskussa olleet matkaviestinpalveluiden hinnat ovat kääntyneet aiemman kireän kilpailutilanteen hellittämisen myötä nousuun. Inflaatiota ovat pitäneet yllä myös vuoden alussa tehdyt välillisten verojen korotukset, joiden vaikutus kuluvan vuoden inflaatioon on liki 0,5 prosenttiyksikköä.

Vuoden 2015 inflaatio jää noin 0,8 prosenttiin muun muassa raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan viimeaikaisen laskun seurauksena. Matalaa inflaatiota tukee korkotason pysyminen ennätyskellisen matalalla, mikä näkyy selvästi asuntolainojen ja kulutusluottojen keskiko-roissa. Lisäksi viime vuoden syksyllä saavutetun matalan palkkaratkaisun oletetaan hillitsevän hintojen nousua. Kotimaisen kysynnän kasvu jää vaisuksi työllisyystilanteen ja ostovoimakehityksen vuoksi. Vuoden 2015 alussa useita välillisiä veroja kiristetään jälleen. Kuluttajien käyttämän sähkön, liikenteen polttoaineiden ja lämmitysöljyn energiaverotusta kiristetään, samoin kuin tupakkaveroa. Lisäksi v. 2016 alussa voimaan astuvan ajoneuvoveron korotuksen vaikutus jakautuu veroteknisistä syistä puoliksi jo vuodelle 2015. Yhteensä näiden valtion toimenpiteiden arvioidaan nostavan koko vuoden 2015 keskimääräistä inflaatiota liki 0,4 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2016 inflaatio kiihtyy noin 1,7 prosenttiin. Inflaatiopainetta tulee erityisesti raakaöljyn euromääräisen hinnan ennustetusta noususta, sillä euron dollarikurssin heikkene-misen odotetaan jatkuvan ja raakaöljyn dol-

larimääräisen maailmanmarkkinahinnan nousvan maltillisesti. Lisäksi tiedossa olevien veronkorotusten vaikutus on liki 0,2 prosenttiyksikköä v. 2016 inflaatioon.

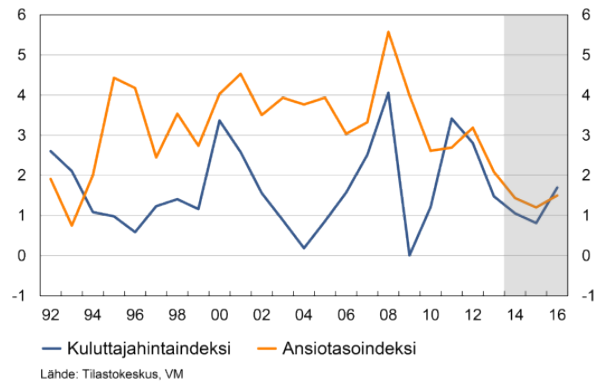
Euroalueen yhdenmukaistetulla hintaindeksillä mitattuna Suomen kuluttajahinnat kohoavat kuluvana vuonna noin 1,2 %. Suomen inflaatiovauhti v. 2014 on tuntuvasti euroalueen keskimääräistä vauhtia nopeampi, koska euroalueen kuluvan vuoden keskimääräinen kuluttajahintojen nousu jää noin puoleen prosenttiin. Syinä Suomen euroaluetta nopeampaan inflaatioon ovat pääasiassa välillisen verotuksen kiristykset sekä vuokratason kohtuullisen ripeä nousu. Vuosina 2015 ja 2016 Suomen ja euroalueen inflaatiovauhtien ero odotetaan kuitenkin liki katoavan. Ennuste v. 2015 Suomen yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitatuksi inflaatioksi on 0,8 % ja v. 2016 vauhdin odotetaan kiihtyvän 1,6 prosenttiin.

Ansiotason nousu on maltillista

Nimelliset ansiot nousivat ansiotasoindeksillä mitattuna 2,1 % viime vuonna. Sopimuspalkkojen nousu oli 1,4 % ja muut tekijät nostivat ansiotasoindeksiä 0,7 %. Muiden tekijöiden osuus ansioiden noususta kasvoi, sillä vuosina 2009–2012 niiden osuus oli keskimäärin 0,5 %. Vuosina 2014 ja 2015 ansiotaso kehittyi työmarkkinaosapuolten viime

vuoden syksyllä neuvotteleman työmarkkinaratkaisun mukaisesti. Työllisyys- ja kasvusopimus nostaa sopimuspalkkoja ensimmäisenä vuonna keskimäärin 0,7 % ja toisena n. 0,5 %.

Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi
muutos edellisestä vuodesta, prosenttia

Ansiokehityssennusteessa oletetaan muiden tekijöiden kuin sopimuspalkkojen kohottavan ansioita reilut puoli prosenttia molempina vuosina. Nimellisten ansioiden arvioidaan näin ollen kasvavan 1,4 % v. 2014 ja 1,2 % v. 2015 ansiotasoindeksillä mitattuna. Tämä ansiotason nousu on huomattavasti 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaampaa, mikä on sopusoinnussa hitaan talouskasvun ja vaisun työllisyyskehityksen kanssa. Maltillisen ansioiden nousun oletetaan jatkuvan v. 2016 ja ansioiden kasvavan 1,5 %.

Julkinen talous

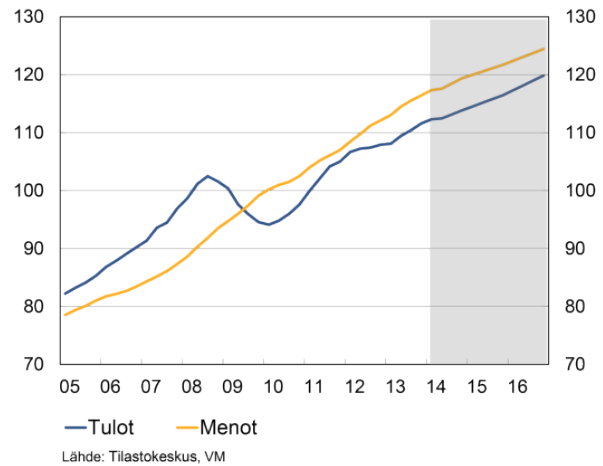
Velkasuhde ei taitu ennustejakson aikana

Julkinen talous on pysynyt alijäämäisenä pitkään jatkuneen heikon suhdannetilanteen vuoksi. Julkisyhteisöjen rahoitusasemaa rasittaa lisäksi väestön ikääntymisestä aiheutuva menojen kasvu, mikä kohdistuu ennen muuta kuntatalouteen. Talouskasvu jatkuu vaimeana myös lähivuosina niin, että kasvu ei yksistään riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa. Rahoitusaseman koheneminen on hyvin hidasta tulevina vuosina. Julkisen talouden velka suhteessa kokonaistuotantoon nousee korkeammaksi kuin vuosikymmeniin, eikä velkasuhde taitu ennustejaksolla. Julkisyhteisöjen alijäämän arvioidaan pysyvän pienempänä kuin 3 prosentin viitearvo, sen sijaan velkasuhde on ylittämässä 60 prosentin rajan.

Valtio ja kunnat ovat selvästi alijäämäisiä, työeläkesektorin ylijäämäinen ja muut sosiaaliturvarahastot suunnilleen tasapainossa. Menoaste eli menojen suhde kokonaistuotantoon on noussut hyvin korkeaksi viime vuosina ennen muuta BKT:n hitaan kasvun vuoksi, mutta menoastetta nostavat myös mm. työttömyydestä aiheutuvat menot. Veronkorotukset nostavat puolestaan veroastetta eli verojen suhdetta kokonaistuotantoon.

Julkisyhteisöjen tulot ja menot

liukuva vuosisumma, miljardia euroa

Valtiontalous on v. 2014 suuresti alijäämäinen jo kuudetta vuotta peräkkäin eikä alijäämä ole olennaisesti pienentymässä kahtena seuraavana vuotena. Tämä johtuu ennen muuta pitkittyneestä matalasuhdanteesta; sopeutustoimet ovat osaltaan estäneet alijäämän syvenemistä. Eri vaiheissa päätetyt sopeutustoimet purevat sekä tulo- että menopuolella ja pienentävät valtiontalouden alijäämää. Samalla hiljalleen viriävä mutta edelleen vaimea talouskasvu nopeuttaa verotulojen kasvua. Alijäämä pienenee edelleen v. 2016. Valtionvelka kohoaa yli 100 miljardiin ennustejaksolla.

Kuntatalous pysyy lähivuosina kireänä. Veropohjien vaimea kehitys sekä osana valtion sopeutustoimia toteutetut valtionosuusleikkaukset hidastavat kuntien tulojen kasvua. Toisaalta kustannustason maltillinen nousu rajoittaa menojen kasvua. Vaikean talousti-

lanteen pakottamana kunnat jatkavat menojen kasvua hillitseviä toimia v. 2015. Huomattava osa kunnista myös nostaa veroprosenttejaan. Sopeutustoimet eivät kuitenkaan riitä supistamaan paikallishallintosektorin alijäämää. Kuntatalouden velka jatkaa kasvuun.

Työeläkerahastojen ylijäämä suhteessa BKT:hen heikkenee kuluvan ja viime vuoden noin parista prosentista reiluun prosenttiin vuosina 2015–2016. Eläkeläisten määrän ja keskimääräisen eläketason nousu kasvattavat eläkemenoja ennustejaksolla. Hallituksen päätös rajoittaa eläkeindeksien korotus 0,4 prosenttiin hillitsee eläkemenojen kasvua v. 2015. Samaan aikaan valtion eläkerahastosta suoritettava ylimääräinen 500 milj. euron tuloutus valtiolle kuitenkin lisää rahaston menoja kertaluonteisesti. Eläkemaksujen korotukset pitävät yllä maksutulojen kasvua v. 2015 palkkasumman hitaasta kehityksestä

huolimatta. Eläkeneuvotteluissa sovittu tilapäinen 0,4 prosenttiyksikön alennus TyEL-maksuun leikkaa työeläkerahastojen maksutuloja v. 2016. Vaikka eläkevarojen arvo on noussut voimakkaasti viime aikoina, työeläkerahastojen omaisuustulot ovat pienentyneet matalan korkotason vuoksi. Korkotason odotetaan pysyvän matalana myös vuosina 2015–2016, mikä heikentää arviota omaisuustulojen kehityksestä merkittävästi.

Muiden sosiaaliturvarahastojen tulot ja menot ovat lähellä tasapainoa koko ennustejaksolla. Työttömyysmenot ovat jatkaneet kasvuun kuluvana vuonna, mutta kehityksen odotetaan taittuvan ensi vuonna, kun työttömyyden kasvu tasaantuu. Vuonna 2016 työttömyysmenojen odotetaan kääntyvän selkeään laskuun. Sosiaalietuuksien ja -avustusten indeksikorotusten rajoittaminen 0,4 prosenttiin hidastaa muiden sosiaalirahastojen menojen kasvua v. 2015.

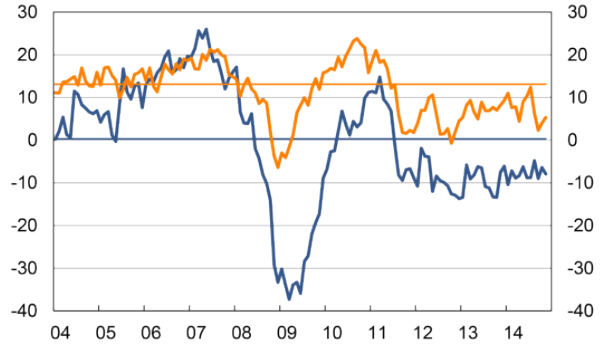
Taustakuvat

Valuuttakurssi
EUR/USD

Lähde: Euroopan keskuspankki

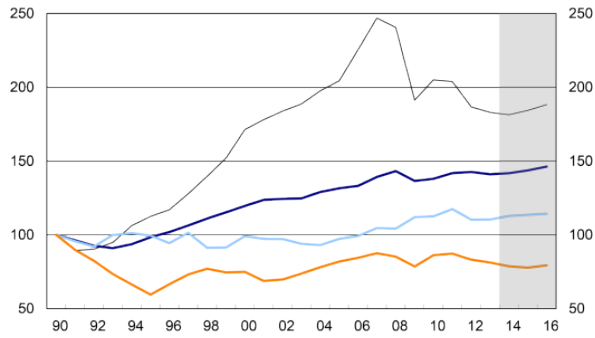
Teollisuuden ja kuluttajien luottamus
saldo, kausitasoitettu

— Teollisuus
— Pitkän aikavälin keskiarvo (teollisuus)
— Kuluttajat
— Pitkän aikavälin keskiarvo (kuluttajat)

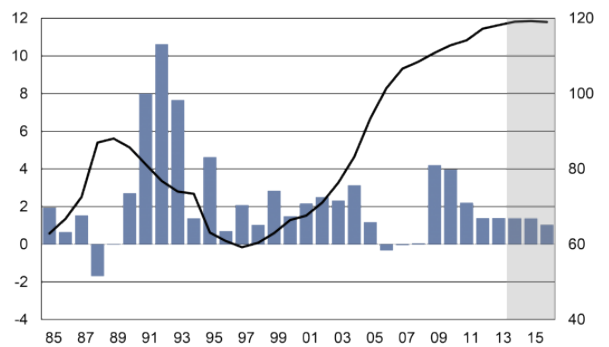
Lähde: Euroopan komissio

Tuotanto
1990=100

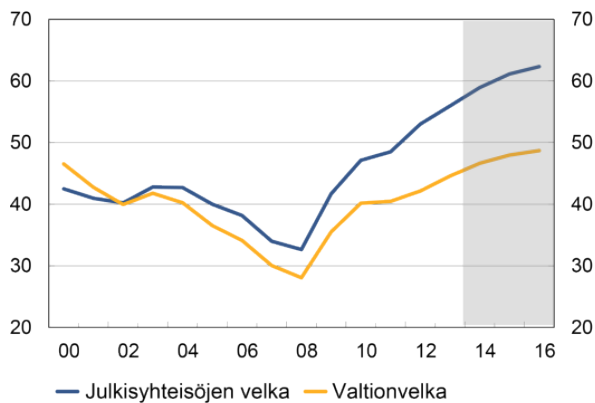
— Teollisuus — Palvelut — Alkutuotanto — Rakentaminen
Lähde: Tilastokeskus, VM

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen
osuus käytettävissä olevista tuloista, prosenttia

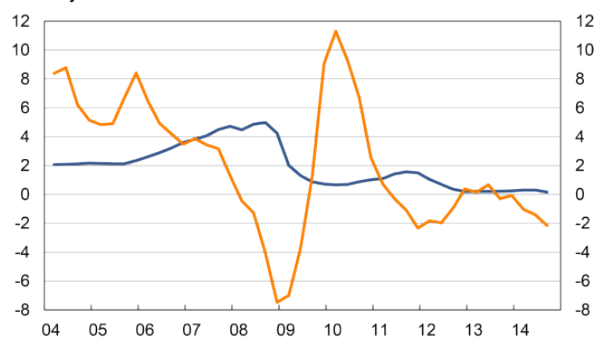
■ Säästämisaste (vasen asteikko) — Velkaantumisaste (oikea asteikko)
Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisyhteisöjen velka ja valtionvelka
suhteessa BKT:een, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, Valtiokonttori, VM

Lyhyet korot ja asuntojen reaalihinnat
prosenttia ja muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä

— 3 kk Euribor — Asuntojen reaalihinnat
Lähde: Reuters, Tilastokeskus

Lisätietoja

Kansantalousosaston suhdanneyksikön
päällikkö Mika Kuismanen,
puh. 02955 30021,
gsm 040 502 5107

Neuvotteleva virkamies Harri Kähkönen,
puh. 02955 30069,
gsm 0400 849 431

Julkinen talous
Kansantalousosaston vakausyksikön päällikkö
Mikko Spolander,
puh. 02955 30006,
gsm 040 558 7457